

Vladimír Spousta: Vádemékum autora odborné a vědecké práce humanitního a sociálního zaměření*

Vádemékum doc. PhDr. V. Spousty (1930) je, zdá se, první naší příručkou tohoto druhu. Svou tematickou šíří totiž přesahuje příručky V. Smetáčka, J. Tomana, J. G. Žatkuliaka a dalších. Navazuje na dvě vydání jeho *Vádemékum autora odborné a vědecké práce (se zaměřením na práce pedagogické)* z roku 2001 a 2003, ale začíná do ní šest nových kapitol (3., 4., 5., 8., 12. a 13.). Je určena především studentům humanitních a společenských věd, budoucím filologům, filozofům, pedagogům, sociologům, historikům. Obrací se k autorům prací odborných a prací vědeckých.

Podle V. Spousty – „odborná práce představuje ve své „špičkové“ podobě dílo autora – znalce určitého oboru, tj. *specialisty, experta v daném oboru*. Autor v ní pojednává o specifických problémech svého oboru a prokazuje tak své znalosti – tzn. svoji odbornost. Vědecká práce má všechny atributy práce odborné, což znamená, že její autor musí být též specialistou ve svém oboru a mít hluboké znalosti. Autor vědecké práce však na rozdíl od autora odborné práce přináší ve svém díle zcela *nové, originální a dosud nepublikované poznatky, objevy* apod.“ Autor pak charakterizuje práce seminární, ročníkové, klauzurní, závěrečné, bakalářské, diplomové, rigorózní, disertační a habilitační. Učitelé pedagogických, filozofických a sociologických fakult si tak mohou srovnat své pojmání těchto prací s pojmáním Spoustovým.

Leckoho může udivit, že Spoustovo *Vádemékum* začíná kapitolou Etické aspekty odborné a vědecké práce. V dnešní době, kdy mravnost mizí, tak činí právem. Doufejme, že oněch šest etických principů a dále etické postoje na čtenáře zapůsobí, aby se mravností odborné a vědecké práce nezpronevěřovali. Bylo by možno připojit myšlenku Jana Patočky, že „vědecem je ten, kdo pro sebe za závaznou uznává hodnotu vědecké práce a vědecky stanovené pravdy, ne však ten, kdo naoko, na-

čas a pro určitou příležitost 'vědecky pracuje', tj. vykonává podle svého talentu a vyškolení jisté myšlenkové úkony, dosahuje při tom určitých výsledků atd. Tak je možno se stát a být vědeckým byrokratem, ale nikoliv vědeckou existencí, která zodpovídá za to, co dělá.“

Následujících dvanáct kapitol by se dalo rozdělit do tří skupin. První skupinu tvoří *kapitoly o zdrojích*: Typy pramenných a literárních zdrojů informací a Odborné a vědecké časopisy jako zdroj aktuálních informací. Výhrady zde lze mít k zařazení bibliografií (seznamů literatury) do sekundárních dokumentů, které referují o dílech jiných autorů. Upřesnění by vyžadovala i definice tzv. personální bibliografie, která zahrnuje nejen práce příslušného autora, ale i práce jiných o něm. (O tom blíže v mých skriptech *Úvod do práce s informacemi* – Brno, Ped. fak. 1996.)

Druhou skupinu představují *kapitoly o práci*: Práce s odbornou literaturou, především Literární zpracování odborné a vědecké práce. Zvláště cenná je kapitola 12. Invence, intuice a tvořivost ve vědecké práci (která souzní s třísvazkovým sborníkem J. Malina a kol. *O tvořivosti ve vědě, politice a umění*, Brno 1993) a kapitola 5. Jak psát recenzi (kterou předchází kapitola Recenzní kritéria hodnocení příspěvků v redakci odborného časopisu). Mladí autoři odborných a vědeckých prací by možná ještě uvalili gnozeologicko-metodologickou kapitolu, rozpracovávající myšlenkové operace – analýzu, srovnávání, indukci, dedukci, syntézu, zobecnění atp., ale názorně na určitém materiálu.

Třetí skupinou jsou *kapitoly týkající se otázek formy prací*: Bibliografické citace, Název a struktura odborné a vědecké práce (zde jde však i o obsahovou stránku), Vizualizace výsledků výzkumného šetření, Jazykové úskalí odborného a vědeckého textu, dále Typografická úprava odborné a vědecké práce. I uvedené kapitoly jsou důležité, zvláště pro vědecké pracovníky, kteří tyto záležitosti často podceňují. Přínosnou je zvláště kapitola 8. pro gnozeologickou hodnotu vizuální. (Většina lidí jsou vizuální typy.)

Za obzvláště užitečnou považují kapitolu 13. Čím jste nyní vy, tím byli jsme i my, která spadá do druhé skupiny kapitol, neboť Autoreflexní výpovědi vědců jsou o jejich zkušenostech z práce (profesoři Maňák, Dokulil, Peč-

man aj.). Výpovědi přírodovědců jsou zde navíc, což je však jen ku prospěchu.

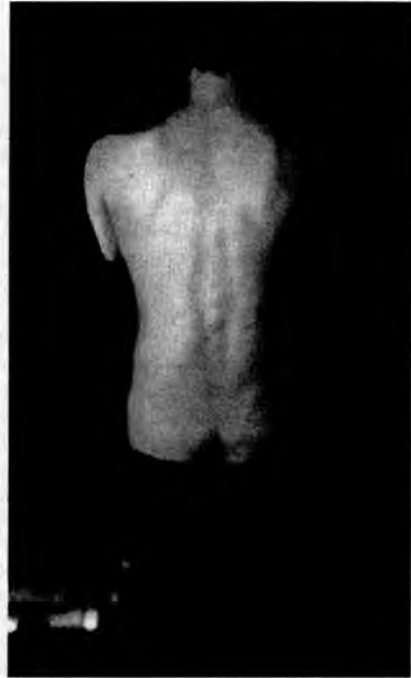
Za kuriózní budou někteří čtenáři považovat Spoustův soustavný výklad všech důležitých cizojazyčných pojmů. Studenti to však jistě uvítají.

Kniha je vybavena anglicky znějícím obsahem, anotací a klíčovými slovy a dále grafy,

tabulkami a obrázky, literaturou a rejstříky – jmenným a věcným. Je příručkou, která poslouží každému – od začínajících studentů po docenty.

J. SEDLÁK

* Brno, Akad. nakl. CERM 2009. 230 s.

Penone Giuseppe: **Bez názvu**, 1974